المَجْزُومَاتُ

الجَزْمُ في الشَّرْطِ والجَزَاءِ

وَاجِبٌ

1. Şart ve ceza (fa'sız) muzari ise cezm vaciptir.

إِنْ تَضْرِبْ أَضْرِبْ

ceza (muzari) — şart (muzari)

2. Şart ifadesi muzari, ceza mazi ise şartın cezmi vaciptir.

إِنْ تَضْرِبْ ضَرَبْتُكَ

şart (muzari) — ceza (mazi)

إِنْ تَضْرِبْ فَأَضْرِبُكَ

şart (muzari) — ceza fa'lı muzari

Ceza fa'lı muzari olarak geldiğinde ref okunur, cezm olmaz.

جَائِزٌ

1. Şart mazi, ceza ise muzariyse ceza'da cezm-ref caizdir.

إِنْ ضَرَبْتَنِي أَضْرِبُكَ / أَضْرِبْكَ

şart (mazi) — ceza (muzari)

Ceza cümleşinin ref ve cezm okunması caiz olmasıyla beraber cezm okunması muhtardır (tercih edilendir).

Ref olarak okunması halinde başında, fa ile beraber mübtedanın mahzuf olduğu kabul edilir. ← فَهُوَ. Zira ceza fiilinin ref oluşu, şart edatı bulunur haldeyken manevi amilin teşiriyledir denilemez. Mahzuf bir mübtedanın haberi yapıldığında ise denir.

Merfu olmasının sebebi şudur: şart fiili mazi olunca cezm edatı lafzen ve takdiren maziye amel edemedi. (mahallen amel edebilir) Cezm edatı ile ceza fiili arasında cezm edatının amel edemediği bir şart fiili gelince, şart fiilinin ameli zayıflamış olup ceza fiilinde amel edemedi.

2

المَجْزُومَاتُ

دُخُولُ "الفَاءِ" عَلَى الجَزَاءِ

مُمْتَنِعٌ

1. Ceza muzari manasında mutasarrıf maziyse

إِنْ ضَرَبْتَ ضَرَبْتُ

şart — *ceza-mazi (muzari manada)*

2. Ceza لَمَّا - لَمْ ile menfi muzariyse:

إِنْ ضَرَبْتَ لَمْ أَضْرِبْ

şart — *ceza-muzari (لَمْ ile menfi)*

وَاجِبٌ

1. Ceza isim cümlesi olursa:

إِنْ ضَرَبْتَ فَأَنْتَ مَضْرُوبٌ

şart — *ceza-isim cümlesi*

2. Ceza mutasarrıf olmayan maziyse:

وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللّٰهِ فِي شَيْءٍ

ceza - gayrı mutasarrıf mazi cümle

فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسٰى اَنْ تَكْرَهُوا شَيْئاً

ceza - gayrı mutasarrıf mazi cümle (mukarebe)

NOT: Cezada ki mazi kendi asıl manasında (geçmiş zaman manasında) olduğu takdirde lafzen ya da takdiren قَدْ harfinin gelmesi gerekir.

3. Ceza kendi manasında mazi ise:

اِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ

ceza - kendi manasında mazi

4. Ceza سَ - سَوْفَ - لَنْ - مَا 'li muzariyse:

وَاِنْ تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُۤ اُخْرٰىۜ

ceza - سَ'li muzari

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْاِسْلَامِ دِيناً فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُۚ

ceza - لَنْ'li muzari

5. Ceza inşai fiilse (emir-nehiy-istifham-dua gibi):

إِنْ ضَرَبَكَ زَيْدٌ فَأَضْرِبْهُ / فَلا تَضْرِبْهُ / فَهَلْ تَضْرِبْهُ

ceza-emir — *ceza-nehiy* — *ceza-istifham*

إِنْ تُكْرِمْنِي فَيَرْحَمُكَ اللّٰهُ

ceza-dua

جَائِزٌ

1. Ceza سَ - سَوْفَ - لَنْ - مَا 'sız müsbet muzariyse:

إِنْ تَصْرِبْ أَصْرِبْ / فَأَضْرِبُ

şart — *ceza-müsbet müzari*

2. Ceza لا ile menfi fiili muzariyse:

إِنْ تَصْرِبْ لَا أَصْرِبْ / فَلَا أَضْرِبُ

şart — *ceza - لَا' ile menfi müzari*